

NYÚLHÁJ

JOHN UPDIKE

REGÉNY

NYÚL-SOROZAT 3.

21. SZÁZAD
KIADÓ

Budapest, 2019

„Este rágyújt egy jó szivarra, beül kis tragacsába, esetleg szidja a karburátort, és hazaszáguld. Lenyírja a gyepet, vagy gurít néhányat, hogy formában maradjon, és máris jöhet a vacsora.”

GEORGE BABBITT az eszményi polgárról

*Este már gondolkodni is nehéz,
formátlan árnyék borul rá a napra,
más se marad, csak bundádon a fény...*

WALLACE STEVENS:

„A nyúl mint a szellemek királya”

I

FOGYTÁN A BENZIN, gondolja Nyúl Angstrom, amint ott áll a Springer Motors bemutatótermének nyári por lepté ablaka mögött, és nézi a 111-es út forgalmát, amely valahogy gyérnek és ijedtnek látszik, ahhoz képest, hogy valaha milyen volt. Fogytán a benzinje ennek a kurva világnak. De őt nem kapják el, még nem, mert nincs olyan járgány az utakon, amely kevesebbet fogyasztana, mint az ő Toyotái, és kevesebbe kerülne a karbantartása. Olvassanak bele a *Fogyasztók Lapjának* áprilisi számába. Csak ennyit kell mondania azoknak, akik bejönnek. És jönnek is csőstül, az emberek kétségbe vannak esve, tudják, hogy a nagy amerikai autózásnak vége. Sorba állnak a kuttaknál, a benzin gallonja már 99,9 cent, s az állomások kilencven százaléka hétvégére bezár. Pennsylvania kormányzója arra hívott föl a minap, hogy öt dollár áránál kevesebbet ne szolgáltatassanak ki, hátha így megelőzhető a pánikszerű utántöltögetés. A kamionosok, akik nem jutnak gázolajhoz, mérgükben szitává lövik a masináikat, itt Diamond megyében, a pottsville-i autópályán is volt egy ilyen incidens nemrég. Az emberek megvesznek, romlik a dollárjuk, úgy szórják, mintha sosem lenne holnap. Ő meg azt mondja nekik, ha Toyotát vásárolnak, azzal jenre váltják a dollárjukat. És el is hiszik. Százhusz tételt passzoltak el újból és használtból csak 1979 első öt hónapjában, most, június első három hetében meg nyolc Corollát, öt Coronát, beleértve egy Luxury Edition kombit is, meg azt a Celicát, amelyikre Charlie azt mondta, tisztára olyan, mint egy kicsicsázott striciverda, átlagnyereség bruttó nyolcszáz dollár darabonként. Nyúl meggazdagodott.

Övé a Springer Motors, a breweri körzet két Toyota-képviselőtök egyike. Vagyis a fele az övé, Janice-szel közösen, a másik felén

Janice anyja, Bessie ücsörög, mióta az öreg Springer öt évvel ezelőtt meghalt, és ráhagyta. Nyúl mégis úgy érzi, övé az egész, ahogy napról napra megjelenik a bemutatóteremben, rajta tartja a szemét a papírmunkán meg a fizetési jegyzéken, tiszta ruhájában ki-be jár a szerviz és az alkatrészraktár ajtaján, ahol olajos képű férfiak dolgoznak és pillantanak föl rá fehér szemmel a csupasz villanykörtékkel megvilágított motorokról, mint valami alvilági figurák, miközben ő a közönséggel ápolja a kapcsolatot, elvégre ő a csillaga és feje ennek a két tucat alkalmazottnak, meg a kétezer-ötszáz négyszögölnyi munkaterületnek, amely mintha széles árnyékként terülne el mögötte, ahogy ott áll, elől. A deszkautánzatú, valójában erezetmintás farostlemez falra, amelyből az irodája nyílik, kiaggatta bekeretezett régi újságkivágásait meg csapatfotóit, utóbbiak közül kettő a megyei válogatottat ábrázolja még akkortól, amikor kosarassztár volt húsz esztendeje – nem is, több az már huszonöttnél. A kivágások üveg alatt is sárgulnak, a papír vegyi összetétele lehet az oka, olyan ez, mint a bűn szennye, amivel régen az öregek riogatták, hogy rajta marad. *ANGSTROM 42-T DOBOTT. „Nyúl” a középöntőbe vezeti a Mt. Judge csapatát.* A padlásszobából hordta le őket, ahol rég halott szülei tartották albumokban, a ragasztó kiszáradt, levedlették őket a lapok, mint a kígyó a bőrt; Fred Springer agyszüleménye volt, hogy itt tegye őket közszemlére, éppúgy, mint az a lózung, hogy egy képviselő jó híre annak az embernek az árnyéka, aki az élén áll. Fred már jóval előbb tudta, hogy meg fog halni, így hát felkészítette Harryt frontembernek. A halottakra csakis hálával lehet gondolni.

Tíz éve, amikor Nyulat kirúgták a nyomdából, ahol sorszedő volt, és összebékült Janice-szel, az öreg Springer felvette eladónak, s aztán amikor eljött az ideje, öt évvel később meg is halt. Egy ilyen kis ideges ugribugri, ki hitte volna, hogy egy masszív infarktus téríti le? Hipertónia: a diasztoléja éveken át százhusz körül tanyázott. Odavolt a sóért. Odavolt a Republikánus Pártért is, s amikor Nixonról már ő se tudott semmi jót mondani, egyszerűen kipukkant. Igazság szerint Fordból is kibírt még egy évet, de az arcán egyre jobban megfeszült a bőr, s ott, ahol a pofacsont meg az állkapocscsont összeér, egyre

vörösebb lett. Amikor Harry lenézett rá, ahogy a nyitott koporsóban feküdt kipirosítva, látta, hogy régóta készülődött már ez: a halott Fred szinte semmit se változott. Abból, ahogyan Janice meg az anyja beszélt róla, azt hihette volna az ember, egy Grál-lovagba oltott Mózes harapott fűbe. Persze Harry akkor már mindkét szüleit eltemette, lehet, hogy ettől keményedett meg a szíve. Lenézett Fredre, észrevette, hogy rosszul választották el a haját, és semmit sem érzett. A halottakban az a jó, hogy helyet csinálnak nekünk.

Amíg az öreg Springer még ugrabugrált, elég zűrös volt az élet a telepen. Későig benn maradt, a bemutatótermet téli esteiken is nyitva kellett hagyni, pedig még hóeke se járt a 111-esen, éles kis darálóhangján váltig a teljesítmény-előírányzatokról meg a leértékelésekről meg a közönség kiszolgálásáról darált, meg arról, hogy valamelyik szerelő nem hagyta-e ott a hüvelykujja nyomát egy járgány volánján, vagy nem felejtette-e el kitakarítani a hamutartóját. Ha kinn volt a telepen, mindnyájan úgy érezték, valami hatalmas bőrt kell kitölteniük, amiről Springer időt és energiát nem kímélve képzelgett: az eszményi Springer Motorst. Aztán amikor beadta a kulcsot, Harryé lett ez a bőr, először eléggé lötyögött is rajta. Mégis szeret itt lenni, most, hogy ő a király, ezen a félhektárnyi aszfalton, ahol újautó-szagot árasztanak még a brosúrák meg reklámszövegek is, amiket a Toyota küldözget postán a kaliforniai központból, sőt a vegytisztított padlószőnyeg is, meg a sárguló kosárlabda-eredmények, a Kiwanis-, Rotary- és Kereskedelmi Kamara-plakettek a falon, a trófeák azon a magas polcon, amiket a cég által szponzorált ificsapatok nyerhetnek majd, az egész tágas, négyszögletes békéje ennek a férfibirodalomnak, amelyet a számlázón meg a recepción sűrűn cserélődő lányok fűszereznek az öreg Mildred Kroust felügyelete alatt, és persze azok a kis névkártyák is, amikre az van nyomtatva, hogy HAROLD C. ANGSTROM, meg hogy VEZÉRKÉPVISELŐ. Az ember, aki a dolgok élén áll. Centerféle, pedig azelőtt bedobó volt. Van ebben valami kellemes fesztelenség, ahogy áll ott immár a saját bőrében, és árnyékot vet. Az autók maguktól elkelnek, ez a filozófiája. A Toyota tévéhirdetései egyre peregnék odakinn, beeszik magukat az emberek agyába.

Élvezi, hogy része ennek az egésznek, élvezi, hogy most olyanok is odabiccentenek neki a városban, akik középiszkolás kora óta kutyába se vették. A Rotary- meg Kereskedelmi Kamara-tagokról kiderül, hogy hajdan együtt játszott velük, velük vagy a szaros kisöccsükkel. Élvezi, hogy van pénze, amiben lubickolhat, nagy, nyájas jófiúnak látja magát, hat láb három hüvelyk magas, kétszázötven fontot nyomhat, a dereka már negyvenkettes, legalábbis ezt akarta vele elhíttetni az a pasas a Kroll öltönyosztályán, de ő behúzta a hasát, mire az illető nagy mogorván lecsípett egy hüvelyket. A tükröket kerüli, bármennyire szerette is őket régen. Az a hajdani túskehajú, vékony állú, álmos és ragadozó tekintetű tinédzserarc azokon a hízelgő csapatfotókon már csak úgy létezik jelenlegi arcában, mint a hűtőrács krómozott szárjai egy autó meg a sárhányói teljes homloknézetében. Az orra még most is kicsi és egyenes, a tekintete alkalmasint kevésbé álmos. Száritóval tupírozott üzletember-frizurája eltakarja a füle karimáját, kitölti ott, ahol a halántékánál már gyérül. Nem szerette ugyan a drogos-frontlógós ellenkultúrát, de azt szereti, hogy decens határokon belül hosszabbra és lengősebbre növesztheti a haját azoknál a régi, tengerészgyalogos-sörtefrizuráknál. A borotválkozótükörben akkora káosz virít az álla alatt bőrlebernyegekből meg laza redőkből, hogy látni se bírja. És mégis szép az élet. Az öregek is ezt hajtogatták régen, és ő sosem értette, mire gondolnak.

Az éjjel jégeső verte végig Brewert és a kertvárosokat. Üveggyólyó nagyságú szemek pattogtak a lejtős kis előudvarokon, doboltak a vibráló neonreklámok bádoglapján a belvárosban, aztán meg zápor kerekedett, pocsolóáiban kőszürkén derengett a hajnal. De a nappal már szeles és aranyló, a telep toldott-foldott, fehér csíkos aszfaltja felszáradt délutánra ezen a leghosszabb júniusi szombaton, a nyár első naptári napján. Szombatonként általában dübörög a forgalom a 111-esen, az emberek mennek kifosztani a bevásárlóközpontokat, amiket a hajdani kukorica-, rozs-, paradicsom- meg eperföldekből hasítottak ki. A főúton, a négy betonsávon meg a sok elfelejtett bal eset gyűrögette alumíniumelválasztón túl alacsony, sötét klinkertégla homlokzatú épület áll, Harry még látta, amikor furnérlemezekből

fölhúzták, s egy sor befuccsolt étterem után most a Kajaszekér működik benne, rostonsültet árul elvitelre. De ma a Kajaszekér is csön-des. Szétaposott kartondobozokkal teliszórt parkolóján túl egyetlen poros juharfa iszik a patakából, amely árokká silányult. Ágai alatt használatlan piknikasztal rohad, túl közel van a mindig tele kukához a konyhaajtó mellett. Az árok egyben egy földtábla határa, amely már elkelt, de még nem parcellázták föl az építkezéshez. Ez a formás vén juhar mindig mintha könyörögne Harrynek odaátról; nem szabad tudomást vennie róla.

Elfordul a poros ablaktól, és azt mondja Charlie Stavrosnak: – Be vannak ezek tojva odakinn.

Charlie fölnéz az asztaláról, ahol a papírmunkát csinálja, a szám-lát meg az átírási lapot állítja ki arról a 74-es évjáratú Barracuda 8-ról, amin végre sikerült túladni tegnap kétezer-nyolcszázért. Senkinek se kellenek már ezek a vén benzinzabálók, de muszáj beszámítaniuk újkocsi-vételnél. A használt kocsikkal Charlie foglalkozik. Kétszer annyi ideje van a Springer Motorsnál, mint Harry, mégis itt kinn áll az asztala, a bemutatóterem sarkában, s a beosztása a névkártyán az, hogy FŐELADÓ. De nem veszi zokon. Lefektetni a tollát, a papirosokkal elvágólag, és válasz gyanánt megkérdi a főnökétől: – Láttad a minap az újságban, hogy egy kúttulaj meg a felesége valahol itt az állam közepén éppen töltögette a benzint a kocsisornak, amikor az egyik véletlenül felengedte a kuplungot, és hozzápréselte az asszonyt az előtte állóhoz, azt hiszem, eltört a medencecsontja, és amíg a férje az ölében tartotta, s könyörgött a többieknek, hogy segítsenek, azok ehelyett nekiestek a pumpáknak, és szívatták maguknak az ingyenbenzint?

– Igen – mondja Harry –, rémlik, hogy hallottam a rádióban, bár nehéz elhinni. Ott van aztán az a pittsburghi ürge, aki két vastag deszkaszálat hurcol magával, és föltoilat rájuk, hogy pár cent árával több menjen a tankjába. Őrület.

Charlie kaccant egyet, és megmagyarázza: – A kisember pont azt csinálja, amit az olajtársaságok. Hoci, ami az enyém, te pedig dögölj meg.

– Én nem hibáztatom az olajtársaságokat – mondja derűsen Harry.
– Nekik is megvan a maguk gondja. Szárad kifele az anyaföld.

– Süsd meg, bajnok, te sohasem hibáztatsz senkit – válaszolja Stavros a nála jóval magasabb férfinak. – A fejre pottyanhatna a Sky-lab, akkor is azok lennének az utolsó szavaid, hogy a kormány minden tőle telhetőt elkövetett.

Harry megpróbálja elképzelni a dolgot. – Az bizony meglehet. Ők is benne vannak a csávéban, mint mindenki más. A szövetségiék manapság örülhetnek, ha ki tudják fizetni a dolgozóik bérét.

– De mennyire hogy kifizetik, a kapzsi rohadékok. Ide figyelj, Harry. Te is nagyon jól tudod, hogy ezt az egész szemétséget Carter meg az olajcégek sütötték ki. Mert mit akarnak az olajóriások? Még nagyobb profitot. Mit akar Carter? Kevesebb olajbehozatal, kevesebb inflációt. Ahhoz nincs mersze, hogy bevezesse a jegyrendszert, ezért abban reménykedik, hogy az ár fölsrőfolása majd megoldja a problémáját. Év végére másfél dollárba fog kerülni az ólommentes, nekem elhiheted.

– És az emberek meg is fogják fizetni – válaszolja középkorúsága teljes nyugalomával Harry. Elhallgatnak, mintegy fegyverszünetet kötve, miközben az ijedt forgalom veri föl a port a 111-es üzletsora mentén, és az eladatlan Toyoták újkocsi-szagot árasztanak a bemutatóteremben. Stavrosnak tíz évvel ezelőtt viszonya volt Harry feleségével, Janice-szel. Harry elképzeli Charlie faszát Janice-ben, és egyszerre érez ellenségességet meg békességet, de végül a békesség kerekedik fölül. Amikor az öreg Springer felvette a vejét, megkérdezte tőle, bírja-e majd gyomorral, hogy Charlie-val együtt dolgozzon. Nyúl nem látott ebben semmi kivetnivalót. De mivel érezte, hogy alkudozásra buzdítják, azt felelte, vele hajlandó dolgozni, alatta nem. *Ez szóba se jöhet, fölötted csak én leszek, amíg élek*, fogadta meg Springer. *Ti ketten egymás mellett fogtok dolgozni.* Így hát egymás mellett várták a kuncsaftokat jó időben, rossz időben, szidták a főnök kukacoskodását, fontolgatták hónapról hónapra, melyik használt kocsi nem fog soha elkelni, ezért jobb lesz kiárúsítani, hogy ne foglalja a helyet. Egymás mellett szenvedték meg, a Springer Motorsszal együtt,

amikor a breweri körzetbe betört a Datsun-koncesszió, s utána azokat az éveket, amikor mindenki Volkswagent meg Volvót akart vásárolni, most meg már a Honda és a Le Car próbálja elorozni tőlük a takarékosági mutatók aranyérmét. Ez alatt a kilenc esztendő alatt Harry felszedett vagy harminc fontot, Charlie pedig köpcös görögből, aki a napszemüvegében meg a kockás öltönyében úgy festett, mint valami gengszter a szerencsejáték-bizniszben, kis bukmékerré aszott össze. Stavrosnak mindig is gyenge volt a ketyegője a gyermekori reumás láztól. Janice-t meghatotta ez a rejtett esendőség abban a hordómellkasban. S ez a hiba, ahogy egyre ágazott szét, s a felszínre tört, mint valami kristályban, mára a jó útra tért iszákos kiszáradt, pedáns küllemével ruházta föl Charlie-t, olyan testtel, amelynek minden napját alaposan meg kell fontolnia, hogy életben maradjon. A szemöldöke, ami valamikor összefüggő vasrúd volt, most két sötét, vedlett csomó, mint amiket a bohóc pacsmagol magára faszénnel. A barkója úgy kifehéredett kétoldalt, hogy köztük az a sűrű, hullámos haj mintha festve volna. Reggelenként, amikor befut, rögtön borostyánsárgára cseréli a levendulakék, fekete szarukeretes napszemüvegét, és úgy jár-kei munka közben, mint egy megöszült vén kos, vigyázva, nehogy lezuhanjon valami sziklaszárlól. *Egymás mellett, ezt megígérem.* S amikor az öreg Springer ezt megígérte, amikor nagy komolyan mérlegelt valamit, azok a rózsaszínű foltok az arcán fellángoltak, az ajka hátrahúzódott a fogsoráról, s ettől muszáj volt csontkoponyára gondolnia az embernek. Pizskossárga fogak, az íny vonalánál betömve, homokszín bajusz, amely sose látszott rendezettnek, de még tisztának sem.

A halottak, atyaisten. Egyre szaporodnak, néznek föl az emberre, rimánkodva hívják, mondván, nem is olyan rossz ideleenn, egész kényelmes. Apa, anya, az öreg Springer, Jill, Becky baba, akinek olyan kevés idő jutott, Tothero. Meg John Wayne is a minap. A halálozási rovat napról napra telik a végtelen gazdag aratással, régi tanárok arca, kuncsaftoké, helyi notabilitások, mint ő maga is, egy pillanatra felvillannak, azzal vége. Nyúl, gyerekkora óta most először, egyszerűen örül, hogy él. Azt mondja Charlie-nak: – Úgy számítom, a föld olaj-

készlete nagyjából akkor krepál be, amikor én, 2000 körül. Fura ilyen mondani, de én örülök, hogy akkor éltem, amikor. Ezeknek a kölyköknek, akik most nőnek fölfele, már csak a morzsák jutnak. A kaját mi ettük meg.

– Téged is jól csöbbe húztak, mint oly sokakat – feleli erre Charlie. – Az olajjóriásoknak annyi a feltárt tartalékuk, hogy ötszáz évre is telik belőle, de ők csak szívárogtatni akarják. Hallom, a Delaware-öbölben most is kinn horgonyoz tizenhét, írd és mondd, tizenhét szupertankhajó, várják, hogy még jobban felmenjen az ára, és majd csak akkor viszik el a dél-philadelphiai finomítókba. Te meg addig is dögölj meg a benzinsorokban.

– Abba kell hagyni az autózást. Futni kell – mondja Nyúl. – Én rákaptam a kocogásra, és primán érzem magam tőle. Le akarok adni harminc fontot. – De az az igazság, hogy egy hétig se bírta a fogadalmát, miszerint mindennap fut egy jót reggeli előtt, a hajnali harmatban. Ma már beéri azzal, hogy körbeloholja a tömböt vacsora után, addig se kell a felesége meg az anyósa marakodását hallgatnia.

Csak hogy fájó pontot érintett ezzel. Charlie az úrlapnak mondja: – Engem az orvosom mindenféle testmozgástól eltiltott, különben mossa kezeit.

Nyúl egy kicsit elszégyelli magát. – Tényleg? Az a doktor hogyis-hívják nem ilyeneket mondott. White, Paul Dudley White.

– Ő meghalt már. És ezek a kocogásbolondok is úgy hullanak a parkokban, mint a legyek. Az újság persze nem írja meg, mert a fitnessziparban ma már nagy pénz van. Emlékszel azokra a kis bio-ételboltokra, amiket a hippik nyitottak? Tudod, hogy ki vette át őket? A General Mills konzern.

Harry nem tudja, mennyire vegye komolyan Charlie-t. Azt tudja, hogy régi riválisához képest ő életerős és hatalmas, az állati egészség dolgában Isten őt részesítette előnyben. Ha Janice akkoriban lelép Charlie-val, ahogy szeretne volna, mára otthoni ápolónő lenne, semmi más. Most meg hetente háromszor-négyszer teniszeznek, és sohasem volt ilyen jó kondícióban. Harry szeretné bagatellizálni magát Charlie jelenlétében, megóvni a törékenyebb férfit a saját jó szeren-

cséjének súlyától. Így hát hallgat, míg Charlie agya vissza nem vándorol a szégyenétől, hogy az orvosa mossa a kezeit, a memóriájában élő energiatartalékhoz. – Benzin – mondja hirtelen Charlie azzal a görögös, majdnem ziháló kaccantással. – Hogy pocsékoltuk annak idején! Volt egyszer egy ikerporlasztós Imperialom, ha az ember levette a szűrőjét, és belenézett a pillangószelepen keresztül, amikor üresben járt, tisztára olyan volt, mint amikor az ember lehúzza a vécét.

Nyúl nevet, szeretné tódítani Charlie gondolatát. – Azok a furikázások – mondja –, iskola után, amikor úgysem volt más szórakozásunk. Föl és alá a Centralon, föl és alá. Azok a régi nyolchengeresek, mit gondolsz, mennyit mentek egy gallonnal? Tíz, tizenkét mérföldet? És mindenki füttyült rá.

– A bácsikáim máig se hajlandók kis kocsival járni. Azt mondják, nem akarnak palacsintává lapulni, ha összecsókolóznak egy kami-onnal.

– Emlékszel azokra a fogadásokra? Csoda, hogy több srác nem veszett oda.

– Cadillaccek. Ha valamelyik testvére uszonyos Buickot vett, apámnak még nagyobb uszonyú Cadillac kellett. A hátsó lámpákat meg se lehetett számolni rajtuk, olyan volt, mint egy karton piros tojás.

– Volt egy fiú a Mt. Judge-i Középsiskolában, Don Eberhardt, az kiállt az apja Dodge-ának a felhágójára, dombnak le a dobozgyár mögött, és úgy vezetett. Végig le a dombon.

– Nekem az első kocsim egy 48-as Studebaker volt, tudod, amelyeknek olyan az orra, mint egy repülő. Már volt benne vagy hatvanötezer mérföld, ez '53 nyarán történt. Hogy annak micsoda gyorsulása volt! Piros után szinte úgy érezte az ember, hogy fölemelkednek az első kerekei, mint valami repülőgépek.

– Hadd meséljek neked valamit. Egyszer, még eléggé új házas kóromban, valamiért bepipultam Janice-re, nyilván csak azért, mert önmagát adta, és egy éjjel lehajtottam Nyugat-Virginiaig, meg vissza. Őrület. Manapság ehhez egy halom pénzt kéne kivenned a bankból.

– Egen – mondja Charlie lassan, elszomorodva. Nyúl nem akarta elszomorítani. Valahogy sosem tudta megállapítani, pontosan meny-

nyire is szerette Janice-t ez az ember. – Ő is mesélte. Akkoriban sokat kujtorogtál.

– Egy keveset igen. De a kocsit visszahoztam. Amikor otthagytam, ő bezzeg vitte a kocsit, és meg is tartotta. Mint emlékszel.

– Emlékszem?

Sose nőült meg, és ez valahogy hízelgő, Janice-re és következtetés-képp Harryre nézve is, hogy így alakult. Ha valaki megbassza a feleségedet, az hozzáad az értékéhez, észszerű kereteken belül. Harry megpróbálja visszaterelni a társalgást a fogyatkozó energia vidámabb síkjára. Azt mondja Stavrosnak: – Olvastam egy egész jó viccet a múltkor az újságban. Kolumbusz Kristóf verhetetlen a költségkímélésben. Három galleonnal jött el egészen Amerikáig. – Gondosan kiejti a „galleon” mindhárom szótagját, de Charlie úgy tesz, mintha nem esne le neki, csak egy félmosolyt ereszt meg, ami a fájdalom jele is lehet.

– Az olajtársaságok voltak a ludasok régen is – mondja Charlie. – Rajta, biztattak bennünket, zabáltassátok csak a benzint, ott az a sok országút meg bevásárlóközpont meg minden. Száz év múlva senki sem hiszi el, milyen felelőtlenül éltünk.

– Olyan ez, mint a fa – mondja Harry, visszafelé tévelyegve a történelemben, amely olyan neki, mint a színezett köd, nettül felosztva évszázadokra, mint valami futballpálya, néhány évszám – 1066, 1776 – kijelölve, néhány arc – George Washington, Hitler – az oldalvonal mellett ácsorog, de nem éljenez. – Vagy a szén. Emlékszem, ahogy kölyökkoromban zörömbölt le a csúszdán az antracit, és mindegyik rögön volt egy vörös pötty. El nem tudtam képzelni, hogy kerültek oda, azt hittem, a föld alatt történt. Manók pettyegették rájuk piros ecsettel. Ma meg már nincs is antracit. Az az izé, amit külszíni fejtéssel nyernek, szétporlad a kezében. – Élvezettel tölti el, gazdagnak érzi magát tőle, hogy a világ sorvadására gondol, arra, hogy a Föld is halandó.

– Hát – sóhajt Charlie. – Legalább a ferdeszeműeknek elveszi a kedvét az ipari forradalomtól.

Ez mintha le is zárná a kérdést, bár Harry úgy érzi, kihagytak valami fontosat, ellillant előlük valami nagyon is eleven az energia

címszó alatt. De hát mostanság mintha minden téma, a magánbeszélgetésekben éppúgy, mint a tévében, ahol pedig fizetik azokat az illetőket, hogy beszéljenek, kiszáradna, kimerülne, mintha mindent elmondtak volna már ezen a féltekén. Nyúl a belső életében is mintha több üres helyet kerülgetne, mint azelőtt, kiégett agysejtfoltokat, ahol régen a kéjvágy, a mohó ábrándozás, a döbrent rémület lakott; például szíre-szóra elalszik, mint aki a kalap alá szedett. Ezt a kifejezést sosem értette. De hát régen nem is hordott kalapot, most meg a hideg első fuvintására fölteszi. Ritkul a tető, besüt a holdvilág.

ÖN IGÉNYLI, MI MEGADJUK, kiabálja a nagy papírtranszparens a bemutatóterem ablakán, összhangban a Toyota legújabb televíziós reklámkampányával. A papírcsík kihalásig egy szeletet a délutáni napfényből, szordínós akváriumjellegű kölcsönöz a bemutatóteremnek, vagy egy elsüllyedt, böhöm hajóét, amelyben a két Corona meg a neonzöld, csapott hátú Corolla SR-5 várja, hogy elkeljen, és kiemeljék a levegőbe az üveg túlsó oldalán, letegyék a telep betonjára, a 111-es útra, a kinti aszfaltvilágba.

Autó tér be ebből a világból: széles abroncsú, '71-es vagy '72-es évjáratú Country Squire kombi, ringó lengéscsillapítókkal, egyik sárhányóján úgy-ahogy kikalapálták a horpadást, de a rozsdásodásgátló alapozást még nem fényezték át rajta. Fialat pár száll ki belőle, a lány tejfehér, a lába szára csupasz, pislog a napfényben, a fiú darabos, napégette, farmerja kosztól merev, igazi munkától a megye vörös földjén. A Squire króm tetőcsomagtartójába valami ládafélét eszkábláltak nyers zöld deszkákból, s onnan, ahol Nyúl áll, egy rövid golfütésnyire, látni, hogy a kárpitozás és tömés igencsak megsínylette a mezőgazdasági használatot. – Tahófalva – mondja Charlie az asztalánál. A pár szégyellősen, mint két nyurga állat jön be, beleszimatolva a légkondicionálásba.

Harry, isten tudja, miért, óvna őket Charlie rosszindulatú megjegyzésétől, feléjük indul, s közben rápillant a lány kezére, hogy visel-e jeggyűrűt. Nem, de manapság ez semmit sem jelent, nem úgy, mint régen. A kölykök csak úgy összebútoroznak. A lány tizenkilenc,

húsz lehet, a fiú valamivel idősebb – talán annyi, mint az ő fia. – Miben segíthetek, emberek?

A fiú hátraturja a haját alacsony, fehér homlokából. Széles, cserzett arca mintha akkor is mosolyogna, amikor pedig nem. – Sak egy kis információért jöttünk. – Tájékozása a megye déli részére vall, kevésbé németes, mint az északi, ahol hegyesebbek a téglatemplomok, s a házak meg a csűrök mészkőből épülnek, nem homokkőből. Harry úgy képzei, be akarnak költözni a farmról a városba, nem kell többé kerítéskarókat meg szénabálákat meg tőköt hurcolniuk, vagy bármit, amire ezt a szerencsétlen tragacsot befogták. Összebútoroznak, városi állást keresnek maguknak, egy kis Corollában fognak száguldozni. Mi megadjuk. Az is lehet persze, hogy a srác csak az apjának akarja felderíteni az árakat, és elhozta a barátnőjét is, vagy talán nem is a barátnője, csak a húga, vagy valami stoppos. Egy árnyalatnyit kurvász. Ahogy az a puha teste kitüremkedik a picinyke ruhadarabokból, a lila Paisley topból meg a fakított farmersortból. Az a fénylő, halványan szeplős váll és felkar, a nemtörődöm mód kontyba fogott, zabolátlan-sűrű, barnásvörös-sokszínű haj. Megkondul egy eltemetett harang. Kék szeme mély üregben fészkel, csöndje a vidéki lányé, aki megszokta, hogy a férfiak beszélnek, míg ő savanyúcukor titkot forgat, szopogat a szájában. A cipője furán diszkós, magas parafa sarok, bokapánt. Rózsaszín lábujjak, kifestett lábkörmök. Ez a lány nem marad meg e mellett a fiú mellett. Nyúl szeretné, ha így lenne; úgy képzei, a lány lelke öntudatlanul is az övé felé lebeg, miközben viselkedése maga a mozdulatlanság. Úgy érzi, el akar rejtőzni őelőle, de túl nagy, túl fehér, túl-tüstént nőies, túl-szinte meztelen. Cipője kiemeli hosszú lábát; magasabb az átlagnál, nem éppen kövér, de hajlamos a dundiságra, főleg a melle táján. Felső ajka rázárul az alsóra, mintha fel lenne horzsolódva. Sérülékeny típus, Nyúl óvni szeretné; leemeli róla pillantása súlyát, amely a kelleténél máris egy pillanattal tovább időzött rajta, és a fiúhoz fordul.

– Ez itt a Corolla – mondja, rácsapva tenyerével a narancspiros bádogra. – A kétajtós modell háromezer-kilencszáznál kezdődik, s főúton negyven mérföldet megy gallonjával, városi forgalomban meg

huszonötöt. Tudom, vannak márkák, amelyek többet kínálnak, de nekem elhiheti, ennél a járgánynál jobb vétel nincs ma Amerikában. Olvassanak bele a *Fogyasztók Lapjának* áprilisi számába. Az átlagnál sokkal kevesebbet kell költeni a fenntartására és a javíttatására, legalábbis az első négy évben. De kinek kell manapság egy négyévesnél öregebb kocsi? Négy év múlva lehet, hogy mindnyájan bringát tolunk majd, ahogy a helyzet most kinéz. Ennek itt négyfokozatú szinkron sebességváltója van, a gyújtása teljes mértékben tranzisztoros, az első tárcsafékek segédenergiával működnek, a műanyag borítású kagylóülések állíthatók, a tanksapka zárható. Ez az utóbbi egyre fontosabb manapság. Észrevették, hogy újabban az autókellékboltok kifogytak a szívócsövekből? Brewerben aranyért se kapni szívócsövet, és mit gondolnak, miért? Az anyósom vén Chryslerét odaát Mt. Judge-ban csontszárazra szívták a minap a fodrászszalon előtt, azóta sehová se megy vele, legföljebb a templomba. Az emberek kezdenek begorombulni. Látták a mai újságban, hogy Carter el akarja venni a benzint a farmerektől, mert kell a szállítóknak? Tiszta rablótempó, hát nem?

– Mára még nem olvastam újságot – mondja a fiú.

Úgy lecövekelte magát, hogy Harrynek egy kis csoszsanó oldal-lépéssel meg kell kerülnie, kitérve a kutyás-csomagos, boldog kuncsaft kartonfigurája elől is, csak így tud rácsapni a következőre, a neonzöldre. – Ha pedig másik kombira akarják cserélni azt az öreg csotrogányt, olyanra, amelyikben majdnem ugyanannyi a hely, de a felével megy, ennek az SR-5-ösnek egészen fantasztikus jellemzői vannak – ötfokozatú sebváltó, a gyorsítója hosszú utakon különlegesen benzinkímélő, a lehajtható, osztott hátsó ülése pedig lehetővé teszi, hogy pluszutast vigyen, s a másik oldalon még mindig kapjon egy jó hosszú teret a golfütőknek, vagy a kerítéskaróknak, vagy bárminek. Nem is értem, Detroitnak hogy nem jutott ez eszébe, ez az osztott ülés. Állítólag mi vagyunk a gépkocsigyártás mennyországa, és mégis a külföldiektől jön minden új ötlet. Ha engem kérdeznek, Detroit egyszerűen cserben hagyott bennünket, mind a kétszázmilliónkat.

Én igazán szívesebben árulnék hazai terméket, de köztünk szólnak a vacakok. Keménypapír kasztnik. Hamisítványok.

– És az amott micsoda? – kérdezi a fiú.

– Az a Corona, ha eggyel följebb akarunk lépni a csúcs felé. Ennek nagyobb a motorja, kétezer-kétszáz köbcentis, nem ezerhatszáz. A külseje pedig európaiasabb. Én is ilyennel járok, és imádom. Főúton harminc mérföldet is kihozok belőle gallonjával, Brewerben kábé tizennyolcat. Attól függ, hogyan vezet az ember. Mennyire tehenkedik rá a pedálokra. A *Fogyasztók Lapja* tesztelői nagyon meghajthatták, a teljesítménymutatóikkal nem értek föltétlenül egyet. Ez a csapott hátú hatezer-nyolcszázötvenbe kerül, de ne feledjék, jent vesznek vele a dollárjukért, s ha majd becserelik, jent kapnak vissza is.

A lány elmosolyodik a „jen” szóra. A fiú most már magabiztosabb. – Na és ez itt? – A farmerlegény tenyere a Celica finom fekete motorháztetejét érinti. Harryben lelohad a lelkesedés. Ha ez érdeklő, akkor a vásárlás nem érdeklő.

– Hát, most egy szuperautóra tette rá a kezét – mondja neki Harry. – A Celica GT Sport Coupe bármikor felveszi a versenyt egy Porschéval vagy egy MG-vel is. Acélbetétes radiálköpeny, kvarcóra, AM/FM sztereó rádió – és mindez alpból. *Tartozék*. Képzelhetsz az extrákat. Ez itt szervokormányos, napfénytetős. Őszintén szólva az ára majdnem öt számjegyű, de ahogy mondani szoktam, ez befektetés. Manapság már így vesznek autót, egyre többen. Azt a régi papírsebkező-mentalitást, hogy cseréljük le két évente, elfújta a szél. Vegyen jó, megbízható kocsit, mert az sokáig eláll, ellentétben a fölhalmozott dollárral, ami pocskba megy. Vegyen jó árut, ezt tanácsolom én minden fiatalnak, aki most kezdi az életet.

Úgy látszik, nagyon elragadta a hév, mert a fiú azt feleli: – Mi tulajdonképpen sak körül akarunk nézni.

– Értem én – vágja rá Nyúl, és a néma lány felé pördül. – Egyáltalán nem sürgetem magukat. Kocsit választani olyan, mint társat választani – nem szabad elhamarkodni. – A lány elpirul, másfelé néz. Szívélyes apai bőbeszédűség bugyog föl Harryben. – Ez még mindig

szabad ország, a komcsik még nem jutottak tovább Kambodzsánál. Én nem tudom rábírní magukat a vásárlásra, míg nem állnak készen rá. Nekem mindegy, ez a termék magától elkel. Tulajdonképpen szerencsénk van, hogy ilyen bő a választék, ezek két héttel ezelőtt jöttek, augusztusig már nem várunk új szállítmányt. Japán képtelen eleget termelni ezekből a kocsikból, hogy a világot kielégítse. A Toyota mindenhol az egyes számú importcikk. – Nem tudja levenni a szemét erről a lányról. Azok a húsos szemüregek emlékeztetik valakire. A tejfehér, szeplős váll, a horpanás, ahol a top pántja belevág a húsba. Ha megszorogatnád, benne maradna az ujjad nyoma, annyira frissen sült. – Mondják csak, milyen méretűre gondoltak? Családot akarnak fuvarozni, vagy csupán önmagukat?

A lány irul-pirul. Ne menj hozzá ehhez a tökfilkóhoz, gondolja Harry. Lehúznak a kölykei. A fiú válaszol. – Másik kombira nincs szükségünk. Papusnak van egy Chevy kisteherautója, ezért is engedte át nekem a Squire-t, amikor kijártam a középiskolát.

– Jó öreg jószág az – helyesel Nyúl. – Bármennyit nyúzza, nem pusztul el. '71-ben még több fémet raktak bele, mint mostanság. Detroitnak lassan annyi. – Lubickol, úgy érzi: a fiatalságukban, a pénzében, ennek a júniusi délutánnak a fényességében, ami jó időt ígér a holnapi, vasárnapi golfjátszmára. – De azoknak, akik most akarják összekötni az életüket, és meg akarnak állapodni, többre van szükségük egy nosztalgiaadarabnál, azoknak valami ilyesmire van szükségük. – Megint rácsap a narancspiros bádogra, és bosszúságot olvas ki a lány ráemelt szemének hűvös fakójából. Ne haragudj, angyalom, az ember olyan rohadtul unja magát idebenn, kapva kap az alkalmon, be nem áll a szája.

Stavros, akiről egészen elfeledkezett, odaszól az asztalától, a be-mutatótérmen át, amely a lassan vízszintessé váló napsugarakban fürdik. – Talán szívesen fordulnának egyet. – Nyugalmat és csöndet akar a papírmunkához.

– Kipróbálják? – kérdezi Nyúl a párocskától.

– Eléggé későre jár – mutat rá a fiú.

– Csak egy perc az egész. Maguk ritkán járnak erre, használják ki. Hozom a kulcsokat meg egy rendszám táblát. Charlie, a kinti kék Corolla kulcsai a táblán vannak, vagy a fiókokban?

– Máris hozom – dörmögi Charlie. Hátratulja magát az asztaltól, és még mindig görnyedten kimegy a folyosóra, a derékmagasságig érő tejüveg válaszfal mögé – ez a bazári újítás is Fred Springer leleménye volt, nem sokkal a halála előtt. A folyosón túl az áldiófa rostlemez falban három süllyesztett ajtó nyílik Mildred Kroust és a számlázólány irodájába, akárki is az ebben a hónapban, köztük meg az övé, a vezérképviselőé. Az ajtók rendszerint félig nyitva vannak, a lány és Mildred folyton átjár egymáshoz megbeszélni ezt-azt. Harry jobb szeret idekinn álldogálni a teremben. Azelőtt csak három fémasztal meg egy szőnyegcsík volt ott; az egyetlen csukott ajtó a személyzeti vécét jelölte, a porítottszappan-adagolójával, amit egészen föl kellett fordítani, hogy valami kijöjjön belőle. A recepció most külön fülké, a váróterem mellett, ahol ritkán szoktak várakozni. A kulcsok, amiket Charlie keres, sok másikkal egyetemben, amik semmit sem fognak már nyitni ebben az életben, egy parafa táblán lógnak, amely egészen megfeketedett a sok olajos kéz érintésétől, mert az alkatrészraktár ajtaja mellett van; az alkatrészraktár roskadásig megrakott acélpolcokkal teli tárna, amelynek tolóablaka a szerviz fűlsiketítő barlangjára szolgál. Tulajdonképpen semmi oka, hogy Charlie menjen, kivéve, hogy ő tudja, mi hol van, és a kuncsaftokat egy pillanatig sem célszerű egyedül hagyni, mert hülyén érzik magukat, és lelépnek. A kuncsaftok még a szarvasoknál is félenkebbek. Mivel nincs mit mondaniuk egymásnak, a fiú, a lány meg Harry Charlie halk, erőlködő zihálását hallgatja, ahogy jön visszafelé a bemutató Corolla kulcsaival és a leraakat rozsdás-rugós csíptetőjű rendszám táblájával. – Kivigyem én a fiatalokat? – kérdezi.

– Nem, maradj csak, és pihenj – mondja Harry. – Akár el is kezdhetsz bezárni hátul. – Kinn a táblán az áll, hogy szombaton hatig vannak nyitva, de ezen a baljós, benzinaszályos szombaton háromnegyedkor már nyugodtan lehúzhatják a rolót. – Egy perc, és itt vagyok.

– Jössz vagy maradsz? – kérdi a fiú a lánytól.

– Ne viccelj – feleli a lány, és türelmetlenség szegi fel a jámbor arcot, amint megfordul, és nevéen nevezi a fiút. – Jamie, anyu *hazavár*.

Harry megnyugtatja. – Csak egy perc az egész. – Anyu. Szeretné megkérni, hogy írja le anyut.

Kinn a telepen fényes szél hozza a nyarat. A fűcsomók az aszfalton vajsárga pitypangpamacsokat növesztenek. Felcsípteti a rendszám-táblát a Corolla hátuljára, és átadja a fiúnak a kulcsokat. Előrehajtja az anyósülés támláját, hogy a lány beszállhasson hátra; a farmersortból kivillan a feneke csíkjá. Nyúl bepréselődik az anyósülésre, és elmagyarázza Jamie-nek a műszerfal bigyóit, beleértve a magnó helyét is. Mindhárman elég magasak, betöltik a kis kocsi. Ám a Toyota a maga importszilajságával máris gyorsít, és megkeresi a helyét a 111-es főút előzősávján. Mintha egy nagy dongó hátán lovagolnának; úgy érzik, egyenesen a duruzsoló motor tetején ülnek. – Tüzes – ismeri el Jamie.

– És megbízható – teszi hozzá Harry, visszafogva magát, nehogy fékezni próbáljon az üres padlón. Hátraszól a lánynak. – Elfér ott? Ne húzzam előre az ülésemet, hogy több helye legyen? – Ezek a sorok manapság olyan kurták, csoda, hogy nem fáj tőlük az ágyék. A varrás jól belemarhat.

– Nem, elvagyok, majd oldalvást ülök.

Nyúl szeretne megfordulni, hogy ránézzen, de az ő korában már nem egykönnyen fordul a fej, vannak napok, amikor sajog az egész nyaka meg a válla a holt súlyától az ágyban. Magyarázni kezd Jamie-nek. – Ez az ezerhatszáz köbcentis, csinálják ezerkétszázassal is, de azokkal én nem szeretek kereskedni, nem venném a lelkemre, hogy valaki meghaljon csak azért, mert nem tudott eléggé gyorsulni, amikor meg akart előzni egy kamiont ezeken az amerikai utakon. Azonkívül szeretünk teljes opcióválasztékot tárolni, különben ráfizetne, ha majd eljön az ideje, hogy becserélje. – Sikerül oldalt erőltetnie a testét, hogy hátranézzen a lányra. – Ezeknek a japánoknak sok jó tulajdonságuk van, de a lábuk, az kurta – mondja neki. Ahogy a lány ül, a feneke félig a padlón, két csillogó, fiatal térde alig pár hüvelyknyire van Harry arcától.

A lány nyugisan félrekapar pár hajszálat a szája elől, mert odafújta a huzat, és néz ki az oldalablakon Brewer szélének erre az üzletsorára. Feltűnő formájú gyorsételbódék, a menyasszonyi ruhától a gipsz mádarítatóig mindenfélét árusító diszkontboltok szélesítették ki parkolójukkal a régi weisertowni autópályának az arcukat, csak egy-egy lakóház maradt köztük, lehangoló kis előpázsitjával. Versenytársak – Pálya Porsche és Renault, Diefendorfer Volkswagen, Régi Csűr Mazda és BMW, Diamond Megyei Autóbehozatal – libegtetik ÜZEM-ANYAG-TAKARÉKOSSÁG feliratú zászlócskáikat, köztük meg benzinkutak letakart pumpákkal, keresztbe állított vontatókkal a lezárt sávokon, ahol valamikor autók gördültek be, tankoltak, és gördültek tovább. Megkésétt ellenséges barikádok. Hol vették ezeket a pumpahuzatokat? Egyik-másik szépen méretre szabott, bíborvörös vászonnégyzet. Új iparág, benzinpumpa-szemfedő. Üres aszfalttavak között pár stand epret és primőr borsót kínál. Magas tábla mutat egy beton-tömbökből emelt épület felé, amely az úttól jóval beljebb áll; Nyúl még emlékszik, amikor a tábla egy óriás Mister Peanut volt, és egy alacsony üzlet felé mutatott, ahol nagy üvegekben sorakoztak a különféle sózott magvak, paradió, mogyoró, egész kesu, és olcsóbban a törmelék, a Diamond megyeiek mindig is odavoltak a magvakért, de annyira azért nem, hogy az üzlet tönkre ne menjen. Az épület falát áttörték, a duplájára növelték, és night-club lett belőle, a táblát átmázolták, a köcsögkalap ugyan megmaradt, de Mister Peanut frakkos lumpkába változott. Most meg, annyi csonkítás után, hiányos nőalakot ábrázol, a fekete sziluetten nem jelzik domborulatok, hogy ruha is volna rajta, feje hátravetve, a böhöm nagy betűk – D-I-SZ-K-Ó – mintha az átvágott torkából bugyborékolnának lefelé. Az efféle reklámokon túl letarolt zöld dombok burkolóznak párafátyolba, fakó mezők perzselődnek, ahogy híznak rajtuk a kukoricasorok. A Corrollában emberszagtól melegedik a levegő. Harry a lány hosszú combjára gondol, ahogy bemászott a hátsó ülésre, és úgy képzei, vaníliailletet érez. A pina jó volna fagyaltízestőnek, a Sealtest Dairy kikísérletezhető.